

بعض منتخبات آثار ايله فنونك دلالت ايتديكي بر طاقم غرائب كشفبات و حكماي
مقدمين و متأخرين طرفندن ايراد ايديلان محاكات مفيده بي و بعض تراجم
احوالی حاویدر .

مؤلفی

{ احمد دخت }

جزو نویسی

٦

فیثاتی

ایلك دفعه

غروشدر

استانبول

هر يك ماهی (مابعد)
مکتوب (مرقعات)
میر حسن رضا رفوهری مکتوب
قرص (ارم بد)
مجلد اسراف
اساطر اولین
در لک

بی چاره چو جق جانی بوغازینه طبقاته رق
چیقوب چیقوب چیقما مقده اولدینی ظنیه
در حال ونوزک ایافلرینه قبانه رق « امان ای
الهی حسن و آن! جانسه قیقی عزیمله می
بو جاذبه ایله بکا عرض دیدار ایدبورسک؟
کنجلیکمه مرحمت ایت، دیوب معهود
انتون المانی خاکپایته عرضله « بوالمایه
سن لایق دکلک اوده سکالایق دکلر
خاکپایکه انجق غایت حسن و جمال حجتی تقدیم
ایدبورم، دیمش وسوزک ده نازکچه سی
بوسوزی دیه بیلکه مقتدر اولشدیر .

بارسک شو حرکتی میندرو و خصوصیه
ژونونک اوقدر حدتی موجب اولمشدر که
ایلروده صره سی کلور ایسه کور یله جکی
وجهله بریام وفات ایدرک یاریس تروایه
حکمدار اولدینی زمان بتون یونانستانک
تروا اوزرینه هجوم ایدرک اوشهر شهیری
خاکله یکسان ایتلرینی موجب اولان محاربه
بواکیسنک اغواسیله اوقدر کسب شدت
ایلشدیر .

ایشته ونوزده اولان حسن و جمالک
کمال جمال و غایت حسن اولدینی شومسابقده
تعین ایدوب یونانستان بو حسن فوق العاده
نامنه عبادتخانه ل انشاسیله عرض پرستش
ایدرز ایدی .

یونانستانک طبیعتده تطبیق دکل عاداتا
طبیعتله رقابت و مسابقته چیقان اوماهر
حکا کلامی ونوزک هیکلی چرجیلاق اوله رق
حک واره ایتلدر . بونلردن (ونوزده
مدیسی) اسمنده اولان برهیکل اوقدر
کوزلدر که صحیحاً هیکل مذکور اوزرنده

نجم ایدن حسن و آنک دنیا ده هیچ بر
وجودده بولنه بیلمی تصور ایدیه من .

فلاسفه و شعرا عندینده ونوزک حسنی
ضرب مثل مقامنه یکمیش و یالکز حسنه
دکل عشق و محبتده و ناز واداده و الحاصل
کوزلکه متفرع کافه خصوصیاتده دخی
ونوز زبانزد اولشدیر .

حکایه مرک بودرجه سی یالکز حسن
و جمال آلهه سی ونوزک کیفیت ظهوری
اولوب ایلروده کتدبسته اسناد اولتان بعض
فقرات لطیفه و تهیی دخی انشاه تعالی
طغارجقره درج ایده جکر .

(انتها)

فیلسوف مشهور وولتر

وولتر اسمی ذات اولوب اراضی اسمی
بولدیفندن فیلسوف مشهور وولتر بونامه
نسبتله تسمیه ایدلمش و کندیسنک اصل
اسمی « فرانسواماری آروته دی وولتر »
بولمشدر .

۱۶۹۴ تاریخده فیلسوف مشارالیه
بر روایت کوره شاتی نهی و دیگر روایت کوره
پارسده آروته نام برخزینه دارک صلبندن
تولد وایلاک تحصیلی اوزمان جزو پتر اداره
سنده بولتان لوئی لوگران مکتببنده اکمال
ایتمشدیر .

مکتب مذکور دن چیققدن صکره
پدری کندیسنی دولت مأموریتی ایچون
یشدر مکه جالشمش ایسه ده مشارالیه
دولت مأموریتی کندی حائشه ووضعه

مناسب كوره ميده رك شعر وانشا طر يقينه
هوس ايتش ودها سن طفوليتده ايكن
يازديغي شيلر اوزمان پارسده كرل حسان
جالي وكرل عرفان وكالي ايله مشار بالبنان
اولان نيتون نام مادامك دقتي جلب ايدرك
مومي اليها كتاب مبايعه سيچسون وولتره
ايكي بك فرانق تخصيص ايتش ايدى .

هنوز بكرمي ياشينه واصل اولمديغي
حالده ادبياتده اوقدر بهر سني كوستردى كه
پارسده ال بيوك ذواته وال بارلاق جمعيتله
تقديم اولنهرق حداث ذكاستنه عالم حيران
اولور ايدى . كنديسي بكرمي ياشنده ايكن
فرانسده قرالى اون دردنجي لوتى عليهنده
غابت مصنع پر هجويه نشر ايديلوب پر
مصرعى « ايشته بن آلك شوقدر فثالقريني
كوردم حالبو كه هنوز بكرمي ياشنده دكلم »
حكمتي حاوي اولديغندن وبلاغت واطفاي
وولتركي بر فكر عالينك محصول اولديغي
ايتاته كافي بولندقدن فضله « هنوز بكرمي
ياشنده دكلم » قضيه سى يتون يتون كيفيتي
عبدان ثبوته قويدغندن حكومت وولترى
بالمواخذ مشهور باسنيل حبسخانه سنده
پرانغه بند ايلدى .

بوهجويه في الحقيقه وولترك دكل ايدى .
زنيه اسمنده بر راهبك ايدى . فقط اوقدر
كوزل پاپش ايدى ككه زمان بومهارق
وولتردن بشقه كيسديه وپر مامش ايدى .
بيچاره كنچ شاعر اولان محبسده
برسنه دن زياده محبوس قالدى . واقعا
وولتركي بر آدم ايچون حبسك هيچ بر تائيري
اولماق لازم كلور . انجق كنديسي ايچون

ال بيوك جزا شواولش ايدى كه مدت
محبوسيتنده كنديسنه كاغد وقل وپرلى
يساغ ايداشيدى . وولتركي بر آدم ايچون
سنو حات واقعه سى كاغد اوزنده ثبت
ايديله ميده رك محو اولق نه آغر بر جزا ايدوكي
ملاحظه محتاجدر .

محبسدن چيقجه به قدر كنديسي يالكر
آرويه اسميله ياد اولتوردى . چقدقدن
صكره بو اسمك اغور سز اغني حكم ايدرك
وولتر نامي اخذ ايلدى .

مدت محبوسيتنده فكري ينه بوش
طور ميوب « هازي ياد اوو ديپ » نام فاجعه يي
ترتيب ايتش ومؤخرأ قلمه الهرق ۱۷۱۸
تاريخنده تياترو ساحه سنه قوبش ايدى كه
بو صورتله مظهر اولديغي رغبث نامي
برقاندھا اعلا ايتلدر . حق بورغبثدن
حاصل اولان تلذذاتي اوزر ينه ۱۷۲۰
تاريخنده « ارتهمر » و ۱۷۲۲ تاريخنده
« ماريامن » نام فاجعه لرى و ۱۷۲۵ تاريخنده
« تاجرم » سرلوحلى قومدياي نشر
ايلديسه ده هر كسك بر شينه اختصاصي اولوب
مثلا كوزل فاجعه يازان بر محررك قومدياي
دخى كوزل يازمسي لازم كليه چكنه مبنى
ذكر اولتان قومديا مشار اليهك علوشهرته
شهرت فاته حق مرتبه ده دكل ايدى .

بو ائشاده ايدى كه وولتر بر اقشام دوق
دوسوللى نام ذاتك خانه سنه دعوتلى
ايدى . اوراده روهان اسمنده كساردن
بر ذات ايله بخش طوتشدى . مخاطبي وولتره
باشد چقد مد يغندن طولاني جاني صيقله رق
واحتمالكه كنديسي طائيه ميده رق « جام

طر فلرینہ یامش ایدی .

« انکلیز مکتوبلر » سرلوحہ سبلہ
الک اول اوندردہ انکلیزجہ اولہرق نشر
ایدوب مؤخرأ فرانسیزجہ سنی دخی اعلان
ایلدیکی اثر دیانت علمندہ غایت شذید ہجو یاتی
متضمن اولد یغندن حکومت روحانیہ معرفتہ
نسخہ لری آتشہ یاقلمش و حکومت مذکورہ نک
کوستردیکی شدت و ولترک پارسدن فاجحسینی
نتیجہ و برمشدر .

مشار الیہ بوفرارندہ شامپانیہ ایالتندہ
کأن سبیری نام شاتویہ دخالت ایتش
واورادہ مارکیز دی شاتلت نام مادامک
حمایہ سسی اللہ کیرمشدر کہ اوزمانلر مومی
الہاتک فنون شتابہ اولان مراق و مہارتی بتون
فرانسہ دہ ضرب مثل حکمتہ کیرمشیدی .

وولتر مارکیز مومی الہایہ او قدر
اختصاص کسب ایتش ایدی کہ ینلرنندہ
ارتق هیچ برتکلیف و تکلف قالماشیدی .
بوفرار ۱۷۳۵ سنہ سنندہ و وقوعہ ولوب
۱۷۴۰ سنہ سنہ قدر دوام ایتش ومدت
مذکورہ ظرفندہ وولتر مومی الہایہ بالرفاقہ
فتون شنا اوزرینہ معلومات جدیدہ واکیدہ
پیدا ایتشدر .

بوئدن بشقد (الیز) و (محمد)
و (مروپ) و (اون دردنجی لوئینک
عصری) و (اخلاق ملل) نام اثر لری دخی
اورادہ حاضر لادی .

وولترک لطافت اشعارندن زیادہ فکرندہ
اولان بیوکلک ایدی کہ نظررہ چار بار ایدی .
حتی برمنوال محرز عزرائلی اثنا سنندہ فرانسہ
قرالی اون بشنجی لوئی الیہ پروسیا ولی عہدی

کیدر بو دلیقانی کہ بوقدر جرأتہ سوز
سو یلیور ، دعیسلہ وولتر ، افندم صور دیغکز
دلیقانی ذاتکر قدر شانی شہرتی براسم صاحبی
دکل ایسہ دہ اولہ براسم صاحبی اولانلر معاملہ
تعطیل دہ قصور کوسترمیہ جک قدر ادب
صاحبیدر ، جوابی و یرمش و مومی الیہ بوجواب
وزرینہ طاریلوب و مجلسدن چقوب کتمشیدی
مومی الیہ روہان وولتردن بشقدہ درلو
اخذ ثار ایدمیرک بر سوقاتی ایچندہ
بکلند یرمش اولسدیغی ادملرہ بیچارہ
دو کد یرمش و یونک اوزرینہ مسئلہ بیووب
وولتر دخی خصمنی دوئہ لوبہ دعوت ایتش
و ذاتایازمش اولدیغی برقاج ہجو بہ وکلادن
بعضلرینک محبو بہ لربنہ طوقش اولدیغندن
انجام بیچارہ ظلمتہ باستیل حبس خانہ سنندہ
ادخال ایدلش والتی آی محبوس باتدقن
صکرہ فرانسہ دن دخی طرد و تبعید جزا سنہ
دوچار اولشدر .

بو مطرودیت اوزرینہ وولتر انکلیزہ
چکیلہ رک اورادہ اوچ سنہ مدت اقامتندہ
انکلیزلسانیلہ فلسفہ سنی بوئدن فضلہ اصول
تجارتی دخی بالتحصیل و اوچ سنہ صکرہ
فرانسہ یہ عودت ایلدکدہ امور مالہ
وصرافیہ الیہ بالاشتغال دیگر طرفندن
کندیسنک الک زیادہ متلذذ اولسدیغی
نشریات ایشلہ دخی شغول اولوردی .

معاملہ صرافیہ و نتیجہ کندیسنہ
پک چوق یاردم ایلدیکی مثالو بش سنہ
مدت دوام ایدن شو مشغولیت ظرفندہ
اعلان ایلدیکی الی اثر دخی وولتر اسمنی
یالکر فرانسہ نک دکل اوروپانکدہ اکثر

نسلیم ایدرلر ایدبسه ده کتابی الیردن
براقدرلی آمد، چوققلقدن برو بیلرند
برطومش اولان افکار تعصب هیجانه
کلرکینه علیه قیام ایدرلی جهته
وولتر اتق هر طرفدن دوچار اولدیغی
تعریضاته تحمل ایده میدرک و ساف الذکر
مارکیز دوشا تلت دخی عینله بوجالده
بولنه رف ایکسی برلکده قالقوب نانسیده
حکومت ایدن قرال ستانیسلا نرینه
کتمش واوراده ایکی سنه قدر وقلربی
فکر اخلکله بکورمشا لردر . انیق
بوارلی مارکیز دی شاتلت وفات اخلکه
وولتر کندی روایت کوره دنبا ده ال بیک
آجی اوزمان حس ایش وادن صکره
جهان کوزدن چقارق محزون و مأبوسا
پارسه کلشدر . وولترک هر نه زمان مارکیز
دی شانلت عقله کلسه اغلار و عالده
هیج برلث اولمدیغی موی الیهاتک وفاتله
استدلال ایدر ایش .

بوجال یأس وکدر ایچنده، ایکن بیک
فره دریق کندیسنی برلینه دعوت
ودعوتنده، اصرار ایش اولدیغدن ۱۷۵۰
تاریخنده قالقوب مشار الیهک نرینه
کتمشدر .

اوتاریخده بیک فره دریق اوروپانک
هر طرفدن ال بیک آدم لری نرینه دعوت
وجلب الیه غایت جسیم دارالفنونلر و سائر
مجالس و محافل تشکیل ایش اولدیغدن
وولتره سنوی بکرمی بیک فراتق معاش
تخصیص وکندی سراینده بر دأره تعیینله
عزت واکرام ایشیددی . اوچ سنه قدر

دخی مشار الیهی تقدیر و تحسینه باشلامش
ولی عهد مشار الیه مؤخرأ پروسیا قرالی
اولوب بیک فردر بق نامنی الیغی زمان
وولتر اخص اجاسندن معدود ایشدر .
۱۷۴۰ تاریخنده برلینه برکوک سیاحت
و یروب بیک فره دریقه رابطله موالاتی
تأسید ایلدکن صکره اولجه بیچاره نک
اضمحلا تله بوریمکده بولنان فرانسه
حکومتی مأموریت مخصوصه الیه پروسیا
قرالی نرینه کوندرمکه لایق انیق وولتر
بویه یلشدر . بوانشاده وولتر (پرنس دی
ناوار) و (تامل دلاغلوار) او پرارینی قلسه
الوب ورسایده تیارویه قولندی . لکن
بواثرل وولتر لایق بر رغبت کوره میدی .

مادام دی بومپادور وولترک وفرت ذکا
و فطانتنه حیران اوله رف کندیسنک حامیه سی
بولندیغی اعلان ایش و موی الیه فرانسه جه
درکار اولان نفوذی ثمره سیله ۱۷۴۶ تاریخنده
وولتر فرانسه وقعه نویسلکیله اقادمیاسی
اعضالغنه قدر چیقارمشیدی .

مشار الیهک زیاد، تقدیر و تحسینه
شایان حالی و فاکارلغی اولوب بویسه
مارکیز دی شاتلت حقنده کوستردیکی
مأثر و فاکارانه الیه ثابت اوله ییلور .
شویله که :

خلقک وولتره کوستردیکی خصومت
ایلکر دیانت علیه نه اولان هجو یاتسندن
ایلر و کلوب هر نه قدر آثارینی اوقویانلر
دیانت حقیقه نک نه قدر منقلب اولمش
ایدوکنی و زمانک دیانتی مأمورین روحا -
یه نک بملکدن بشقه برشی اولدیغی

اول فیلسوف معروف یسوک فرہ در بیک سراینده بشاہ بیک زحمتہ قائلندی .
انجق ارباب حسدک بردیقہ خالی قالدقاری
انتر بقدر قرالی دخی یساغی تبدیل ایدرک
وولترک ارتق تحمل ایدہ میہ چکی بردرجہ بی
بولغله ۱۷۵۳ تاریخندہ المانیایی سیاحت
ایچون قرالدن رخصت الہرق برلیندن
چقیدی .

وولترک اشبو عزیمتی ارباب فسادہ
مقابل مغلوبیتی دیمک اولدیغندن مفسدین
بیچارہک ارفہ سندن برچوق دھا افترا-
رہ قالمش و برطاقم حکمدارلر علیہنہ
ہجوبہ یازدیغی صردہ یسوک فرہ در بیک
علیہنہ دخی ہجوبہ سویلدیکی درمیان
ایلمش اولدیغندن فرہ در بیک کندیسینی
یاری یولدن چورپوب اوراقنی تحری ایتد-
رمش و وولترک نازکورلکنی اثباتہ مدار
اولور برسررشنہ بولہ منجہ عذرلر دیلہ-
یوب ینہ زندندہ قالمش رجا ایتمش ايسہدہ
مشارالہ اول قدر ضعف قلب کوسترجک
ادم دخی اولدیغندن قرالک اشبو صوک
عنایتنہ مخصوصاً عرض تشکر ایدوب ینہ
یولندہ مداومت کوسترمشد .

بوسیاختدہ مشارالہ (دوشس
دوسافس وہیم) ک زندندہ برمدت اختیار
اقامتہ مومی الہبانک رجاسی اوزرینہ
(آنال دلامیر) نام اثری قلہ المش و بعدہ
استرازبورغ وقولمار ولون وسائر یوک
شہرزدہ برمدت اقامتہ ۱۷۵۵ تاریخندہ
جنوبہ یکوب نہایت ۱۷۵۸ سنہ سندہ
فرہنی نام محلہ برلشمشیدی .

فرہنی دہ انشا ایتمش اولدیغی خانہ
ذوق وسعادت وحضور واستراحت دیوبی
دیمک اولدیغندن اوزمانہ قدر وولتر اورو-
پانک پک چوق حکمدارلری و حکمدار
زادہلری وسائر اصلزادکانی ایلہ مناسبت
پیدا ایلدیکندن تمام یکرمی سنہ محل
مذکورہ اقامت ایلدیکی مدت کندیسینک
مصاحبتنہ مشتاق اولان احبابی اوراہ
کلور کوریشورلر ایدی .

مشار الہ الک مہم آثارینی اورادہ
یازمش و خصوصیلہ خرسیتیانلق علیہنہ
اولان محاربہ قلمیہ سنی اورادہ اعلان
ایلشد .

وولتر الوہیت حقندہ قرآن کریمک خیر
ویردیکی واجب الوجود بر ربی قبول
وتصدیق ایدوب بوندن بشقہ دیانتک سائر
جہتہلرینی «علما وپاپاس نامندہ برطاقم
فسدہک جہلائی خلقہ تغابندن عبارتدر»
دیو تحقیر وتزییف ایدر ایدی .

عقاید مخصوصہ سنک الحق جہتہلری
حکمت اسلامیہ بہ تطبیق قبول ایدوب حتی
«بن بردن ایلہ متدین اولہجق اولسہم
مسلمان اولوردم» فلسفہ حکمت اسلامیہ
حقندہ کی حسن نظریینی موازنہ بہ مدار
اولہ یلور ، انجق کندیسینی وحیک علیہندہ
بولندیغی جہتلہ بوصورتدن حکمت اسلامیہ
کندیسینی مر دود کورمکدہ حقیدر .

آخر عمرندہ یعنی ۱۷۷۸ تاریخندہ
پارسہ کلوب اوزمانلر دیانت خلقی اوقدر
صیقشدیرمش ایدی کہ تیاترویہ کتمک حرام
مابعدی صکرہ